dų paviršius. Grindys buvo išklotos kvadratinėmis (26x26 cm dydžio) plytelėmis, datuojamomis XVIII a. Nustatyta, kad šiame laikotarpyje iš prieškambario buvo patenkama ne tik į V, bet ir į Š patalpas. Įėjimas į Š patalpą buvo užmūrytas XIX a.

Žvalgytoje patalpoje fiksuoti ir XVII a. pirmosios pusės užstatymų fragmentai. 2,2 m gylyje išryškėjo buvusių medinių grindų liekanos. Čia stovėjęs medinis pastatas sudegė gaisro metu. Žemiau, 3–3,1 m gylyje atidengta neaiškios paskirties akmenų ir molio sankaupa. Šalia jos buvo randama degtų kalkių bei pavienių kalkakmenio nuoskalų.

SURVEY AT THE TOTORIŲ STR. 22

In 2005 an archaeological survey was performed in the plot located at the Totorių Str. 22 in Vilnius. During the survey ground works performed in the area of 15.6 m^2 were monitored. A cultural layer horizon mixed up during previous ground works and thus having no archaeological value was recorded. At the spots where foundation of the building was reinforced a cultural layer spanning from the late 16th to the 20th century was established. Besides that, structural remains of the first half of 17th building pattern were discovered.

TYRINĖJIMAI ŠILTADARŽIO G. 6

Daiva LUCHTANIENĖ

2004–2005 m. žiemą atlikti archeologiniai tyrinėjimai 21 Vilniaus senojo miesto kvartale esančio pastatų komplekso Šiltadaržio g. 6 Š korpuso patalpoje. Ištirtas 160 m^2 plotas. Rekonstrukcijos darbų metu buvo įrengiamas rūsys Š korpuse. Tai buvęs „Tiesos“ spaustuvės korpusas – tarybinių laikų priestatas. 2003 m. būsimo rūsio vietoje buvo atlikti žvalgomieji tyrinėjimai (žr. *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 227). Rūsys buvo įrengiamas 160 m^2 plote.

Istoriniais duomenimis, seniausia yra 21 kvartalo P dalis, esanti arčiau Bernardinų gatvės (buvęs Pilies skg.), kuri pradėjo formuotis gotikos epochoje. Sklypai priklausė Vilniaus kapitulos jurisdikcijai. Šiltadaržio g. buvo vadinama Šereikiškių (Sorokiškių) g., XIX a. – Malūnų skg., XX a. pradžioje – *Oranžerejnyj zaulek, Oranžerejnaja* (žr. Dičiuvienė R. 21-mas Vilniaus senamiesčio kvartalas. Istoriniai tyrimai. V., 1989, *VAA*, f. 5, b. 4994, p. 5).

Sklypas Šiltadaržio g. 6 – buvusių Lopacinskių rūmams (Bernardinų g. 8; posesija 149) priklausiusio sodo didesnioji dalis. XVIII a. sode yra stovėję daug ūkinių pastatų, kurie pirmą kartą minimi 1762 m. rūmų inventoriuje, vėliau – 1801 m. inventoriuje. Dabar stovi 3 namai: 2 palei Šiltadaržio g., trečiasis – giliau sklype V kryptimi.

Archeologiniai tyrinėjimai buvo pradėti jau atlikus dalį žemės darbų. Iki tyrinėjimų buvo atkasti pamatai ties P ir Š sienomis, kultūrinis sluoksnis nukastas. Patalpos centrinėje dalyje buvo atsidengęs tarybinio laikotarpio mūras, primenantis pandusą. Tai – maždaug 1 m storio plytų, laiptų, šaligatvio plytelių su cementu konglomeratas, užėmęs didesnę dalį patalpos. Šis mūro statinys buvo išardytas, o jo griuvenos išvežtos mechanizuotai. Griuve-

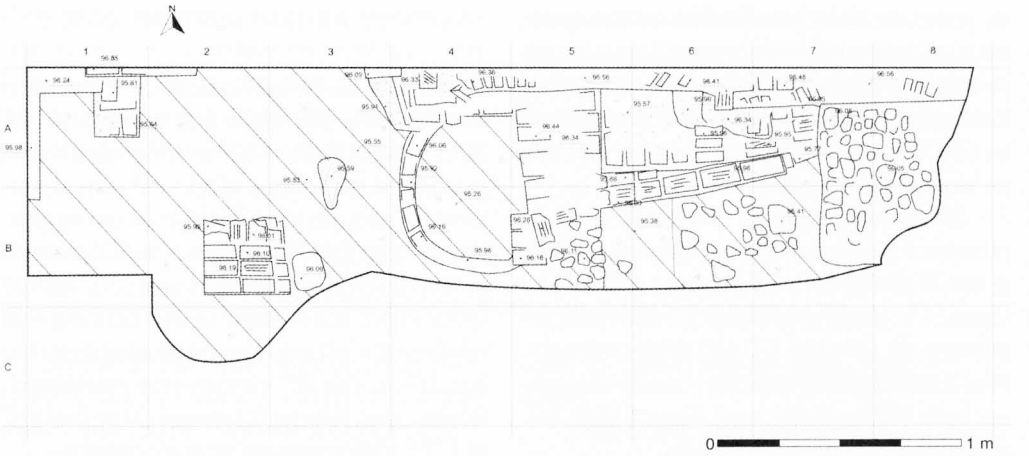

112 pav. Objekto 1 (krosnies?) planas.
R. Butrimaitės brėž.
Fig. 112. Layout of the find 1 (oven?).

nos buvo semiamos kartu su gruntu. Tokiu būdu galėjo būti nukasti ir kultūrinio sluoksnio likučiai, nors pjūviuose ties atkastu konglomeratu jo nepastebėta. Išvežus griuvenas, atsidengė įžemio žvyras. Taigi didesnė tikimybė, kad kultūrinis sluoksnis šioje vietoje buvo sunaikintas tarybinio laikotarpio statybų metu, nes patalpos V dalyje kultūrinis sluoksnis susiformavęs aukščiau, virš smėlio įžemio, po kuriuo slūgsojo žvyras.

Realiai nuodugnūs tyrinėjimai vyko patalpos V dalyje, kasant rankiniu būdu. Tačiau ir V dalyje buvo aptiktas analogiškas tarybinio laikotarpio reliktas, primūrytas prie transformatorinės. Jis taip pat maždaug 1 m storio, tačiau po juo pavyko užfiksuoti ploną supiltinio pobūdžio kultūrinio sluoksnio horizontą. Jame išraiškingų radinių nerasta. Tai daugiausia smulkios buitinės keramikos šukės, datuojamos XVI a.

Atkasus pastato pamatus (visi jie buvo tvirtinami darant pavedimus), paaiškėjo, kad Š siena statyta ant XVII a. pabaigos ar XVIII a. pradžios arkinių pamatų (iš viso 9 arkos). P sienai buvo suformuoti neaukšti mūriniai juostiniai pamatai.

Objektas 1. Ties Š pamatu buvo aptiktas mūrinis statinys (112 pav.), kurio paskirtis liko hipotetinė (objektas 1). Tyrinėjimų metu jis vadintas krosnimi (darbinis variantas). Statinys mūrytas iš raudonų ir geltonų plytų. Statinio struktūra susideda iš pusiau cilindrinio šulinio, cilindrinio skliauto ir horizontalaus kanalo. Šulinio išorės skersmuo buvo 94x 146 cm, vidaus – 74x113 cm. Geltonos plytos buvo 28x15x7, 30x15x6,5 cm dydžio. Raudonos plytos – 26x?x6 cm dydžio. Išlikusios 5–6 plytų eilės. Šulinio sienelės ties skliautine dalimi aukštis – 68 cm, plotis – 36 cm. Skliautinės dalies angos plotis – 77 cm, minimalus aukštis – 56 cm, maksimalus aukštis – 81 cm. Skliautas mūrytas iš raudonų plytų su braukomis (30x14x7 cm dydžio) bei geltonų su braukomis (28,5x16x6,5 cm dydžio). Kanalo dugnas išmūrytas iš geltonų 28x16x6,5 cm dydžio plytų su braukomis. Šis statinys datuojamas XVI a. antrąja puse. Savo struktūra jis

artimiausias gamybinės paskirties, susijusios su geležies apdorojimu ar kalvyste, krosniai. Tačiau plytos neaprūkusios, nėra anglies ar pelenų liekanų. Nepastebėta konstrukcijoje ir šamotinių plytų. Su hidrotechnine paskirtimi šį objektą taip pat sunku susieti, nes tarpai tarp plytų laidūs vandeniui, taip pat nėra dumblo ar kitokių nuosėdų liekanų. Konstrukcija buvo užpilta pilka žeme su smulkiomis griuvenomis. Šiuo metu analogiškų surastajam statinių mums nežinoma. Galbūt tai objektas, kurį įrengus nebuvo spėta panaudoti. Objektas 1 orientuotas R–V kryptimi. Kanalas nukirstas XVIII a. arkinio pamato. Statinio aplinkoje buvo surastas trikojis molinis puodas, geležies šlako, kelios smulkios puodų šukės. Virš statinio vėliau buvo sudėtas akmenų grindinys. Baigus tyrinėjimus, statinys konservuotas.

Objektas 2. 1 m atstumu į V pusę nuo objekto 1 buvo aptiktas 70x75 cm dydžio pamato pavidalo statinys iš raudonų plytų su braukomis. Išlikusios 4 eilės plytų. Tai veikiausiai pamato, mūryto Š–P kryptimi, liekana. Gruntas tarp esamos patalpos Š pamato, objekto 1 ir objekto 2 buvo perkastas tarybiniu laikotarpiu (surasta to laikotarpio stalo indų ir butelių šukių). Dėl šios priežasties neįmanoma nustatyti pirminio pastarojo objekto dydžio. Kasant gruntą į P nuo objekto 2, jokių statinių pėdsakų neaptikta, kultūrinis sluoksnis perkastas. Patalpos V dalyje po supiltos struktūros pilkos žemės sluoksniu fiksuotas plonas 25 cm pilkos žemės kultūrinio sluoksnio horizontas. Pagal archeologinius radinius jis datuojamas XVI a. Sluoksnyje surasta keletas molinių puodų šukių, vienas importinio Reino bokalo fragmentas (XCVII pav.), stiklinio žiedo pusė (XCVIII pav.).

Objektas 3. Ties buvusiu įėjimu iš kiemo į tiriamą patalpą 1,2m gylyje nuo grindų paviršiaus buvo ūkinė duobė – objektas 3. Duobė buvo 1,5–2 m skersmens, turėjusi medinį lentų rėmą. Viso duobės gylio nustatyti neįmanoma, nes jos viršutinė dalis nukasta vėlesnių žemės darbų metu. Duobėje surasta daug molinių puodų, dubenų bei dubeninių ir puodyninių koklių fragmentų. Taip pat vienas importinio Reino bokalo fragmentas. Duobės dugne pastebėta didesnė dubeninių koklių duženų koncentracija, taip pat nemažai puodyninių koklių kryžmine anga fragmentų. Radiniai datuojami XVI a. Į Š nuo objekto 3, 80 cm gylyje buvo išlikęs akmenų grindinio fragmentas. Į P pusę po esamu pastato P pamatu buvo aptiktas iš akmenų mūryto pamato fragmentas (objektas 4).

Objektas 4. Įrengiant pavedimus po P esamu pamatu, 2 m gylyje buvo aptiktas mūrinio juostinio pamato fragmentas. Pamatas gerokai apardytas XX a. komunikacijų, aiški tik jo kryptis, sutampanti su esamu pastato P pamatu. Objektas 4 mūrytas iš stambių (50–70 cm skersmens) akmenų, pusplyčių. Rišanti medžiaga – stambiagrūdis pilkas kalkių skiedinys. Stratigrafinis kontekstas suardytas, datuojamosios medžiagos neaptikta. Fiksuota 1,5 m ilgio atkarpa.

Archeologinių tyrinėjimų metu nustatyta, kad didesnė dalis kultūrinio sluoksnio tirtoje vietoje sunaikinta XX a. statybų metu. Š korpuso V dalyje aptiktas nesuardytos struktūros supiltinio pobūdžio kultūrinio sluoksnio horizontas, datuojamas XVI a., to paties laikotarpio ūkinė duobė, mūrinis neaiškios paskirties statinys (objektas 1), XVII a. akmenų grindinio fragmentai. Tyrinėjimų metu nustatyta, kad Š korpuso Š siena statyta ant XVII a. pabaiga – XVIII a. pradžia datuojamų arkinių pamatų. Objektas 1 – neaiškios paskirties mūrinis statinys – išsaugotas ir užkonservuotas.

INVESTIGATIONS AT THE ŠILTADARŽIO STREET 6

In winter 2004-2005 archaeological investigations were performed inside the northern block of the building complex at the Šiltadaržio Street 6 in Vilnius. Surveying this part of the old town of Vilnius an area of 160 m^2 was investigated. The major part of the cultural layer was destroyed during construction works performed at the site in the 20th century. In the western part of the northern block an undisturbed horizon of the cultural layer datable to the 16th century, a garbage pit of the same period, an unidentified brick structure (object No. 1) (Fig. 112) and fragments of the 17th century stone pavements were found. The investigations revealed that the northern wall of the northern block was built on an older foundation dating to the late 17th – early 18th century. The object No. 1 (the unidentified building) was preserved and conserved. Some archaeological finds dating to the 16th – 20th were collected (Fig. XCVII, XCVIII).

TYRINĖJIMAI VILNIAUS SENAMIESTYJE

Tauras POŠKA

2004–2005 m. Vilniaus senamiestyje sklypuose Dominikonų g. 13 ir Stiklių g. 7, 2005 m. – sklype Trakų g. 13 vykdyti archeologiniai tyrimai.

Dominikonų g. 13 archeologiniai tyrinėjimai vykdyti buvusių Slušky rūmų ŠR korpuso viduje, kur numatyta įrengti rūsius. Iš viso ištirtas 112 m^2 plotas.

Tyrinėjimų metu nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio horizontai Dominikonų g. 13 ŠR korpuse suardyti XX a. vykusių rekonstrukcijų metu. Suardyto kultūrinio sluoksnio storis – 1,1–2,2 m. Tiktai patalpoje 11 aptiktas XVII a. datuojamas 2,5x0,5 m dydžio, 20–40 cm storio kultūrinio sluoksnio horizonto fragmentas. Šiame plote aptikta XVI–XVII a. datuojamų buitinės keramikos, plokštinių, puodyninių ir dubeninių koklių fragmentų. Surastų arkinių pamatų fragmentai datuojami XVII–XVIII a.

Stiklių g. 7 kasti šurfai sklypo R pusėje ir ištirtas plotas 5 sklypo Š dalyje, buvusios elektros pastotės vietoje. Iš viso ištirtas 92,5 m^2 plotas.

Nustatyta, kad sklypo R dalyje (posesija 215) esama išlikusių rūsio patalpų išgriautais skliautais ir užverstų griuvenomis. Kadangi rūsiai naudoti iki Antrojo pasaulinio karo, vertingas kultūrinio sluoksnio horizontas neaptiktas. Šurfo 1 vietoje surastas rūsio grindų, grįstų akmenimis, fragmentas, jis nedatuotas. Vertingų archeologinių radinių nesurasta. Kultūrinio sluoksnio storis svyruoja nuo 4,2 m PR dalyje (šurfe 1) iki 1,8 m ŠR (šurfe 5).

Ploto 5 vietoje kultūrinio sluoksnio horizontai suardyti iki pat įžemio XX a. statant elektros pastotės pastatą. Kultūrinis sluoksnis siekia iki 3,8 m gylio. Surasta XVII–XIX a. datuojamų archeologinių radinių ir XVII–XVIII a. datuojamų mūrų fragmentų.

2001–2005 m. archeologinių tyrinėjimų metu nustatytas buvusių posesijų 215 ir 216 užstatymo planas. Surinkti duomenys patvirtina turimus istorinius duomenis apie šių sklypų užstatymą. Ankstyviausi surasti mūrų fragmentai datuojami XV a. pabaiga – XVI a. pradžia. XVII–XVIII a. rekonstrukcijų metu jie arba panaudoti perstatant rūsių sienas,